

PROCESUIRANJE KORUPCIJE

pod lupom
projekat istraživačkog novinarstva u crnoj gori

DOSIJE

Moć i novac
između prava
i pravde

SLUČAJ ZAVALA

Vlast, pravosuđe i korupcija

NI PRAVDE NI RADNIKA:
Na Zavali sve stoji

Da nije dvadesetak nerazjašnjenih, profesionalno izvedenih, ubistava, slučaj Zavala bi, tako izgleda, slovio za najkomplikovaniji sa kojim se crnogorsko pravosuđe suočilo u posljednjih dvadeset godina. A zapravo, sve je više nego jasno

Državni tužilac i policija 20 mjeseci provjeravaju navode krivične prijave u kojoj, u najkraćem, stoji: dvije firme sa precizno identifikovanim vlasnicima su udružile snage i osnovale zajedničko preduzeće kako bi izgradili apartmansko- turističko naselje na ekskluzivnoj budvanskoj lokaciji. Jedna je u taj posao unijela plac, druga novac. Gradnja je započeta bez ijedne dozvole, prije nego što je SO Budva uopšte usvojila DUP za tu lokaciju. Izvođači su, potom, ignorisali upozorenja i pismene zabrane nadležnih lokalnih i državnih inspekcija, sve dok medijski pritisak nije postao nepodnošljiv. Ne za njih, nego za vlasti

u Budvi i Podgorici. Zato posao nije obustavljen, nego je – legalizovan.

Za provjeru navedenih činjenica nije potrebno više od 24 sata. Ipak, istraga do danas nije okončana. Vrhovni tužilac **Ranka Čarapić** kaže da je „složena“. Policija je do sada tri puta, otprilike na svakih šest mjeseci, od Tužilaštva dobijala nalog da prikupi obavještenja i obavi dodatne provjere. Prema tvrdnjama sagovornika *podlupom.info* iz Uprave policije, taj posao je u potpunosti završen još u januaru 2009. godine. Pošto je tužilaštvo nekoliko mjeseci ranije od njih tražilo da samo prikupe i dostave obavještenja o tome, policija je Specijalnog tužioca

za organizovani kriminal izvijestila, uz propratnu dokumentaciju, da u tom poslu zakon nije poštovan. Sve ono što je bio sadržaj krivične prijave i o čemu su izvještavali ovdašnji mediji, potvrdili su i inspektori Uprave policije. U čemu je onda problem?

Očigledno nije u sadržaju krivične prijave, već u akterima inkriminisanog posla.

Profesionalnim rječnikom naših sagovornika iz Uprave policije, “osnov sumnje je utvrđen za **Svetozara Marovića**, njegovog brata **Dragana Marovića**, **Vjačeslava Lajbmana**, pa i **Rajka Kuljaču**”.

Slučaj zbog koga su cinici Budvu prozvali Svetozarevo na moru počeo je na rtu Zavala. Zemljište na toj lokaciji kupila je, sredinom 2007. godine, kompanija *Zavala invest* DOO iz Budve. Ona na Zavali posjeduje ukupno 44.143 m² zemljišta. *Zavala invest* su osnovali ruska *Mirax Grupa* iz Moskve u vlasništvu ruskog milijardera **Sergeja Polonskog** i budvanska kompanija *Moninvest* čiji suvlasnik je u to vrijeme bio potpredsjednik Demokratske partije socijalista, Svetozar Marović, tada bez javne funkcije koja bi ga sprječavala da se oprobava u biznisu. Lokalna samouprava u Budvi tek je radila na pripremi i usvajanju DUP-a kojim je bio obuhvaćen i ovaj prostor. Nedostatak dokumentacije udruženim investitorima nije bio prepreka da krenu u gradnju.

Građevinska inspekcija Ministarstva za ekonomski razvoj je uočila početak ilegalnih građevinskih radova i o tome 14. januara 2008. obavijestila predsjednika opštine Budva Rajka Kuljaču, a dva dana kasnije i Komunalnu policiju opštine Budva, kojoj je, kako je navedeno u prijavi, upućen nalog "za preduzimanje mjera iz njihove nadležnosti".

Inspekcija je ponovo 7. februara 2008. uputila urgenciju Komunalnoj policiji

Na Ranki Čarapić je da odluči – da li divlja gradnja hotela: *Avala, Splendid, Astorija...* oslobađa odgovornosti aktere projekta na Zavali, ili će tek odluka u tom slučaju donijeti kolektivnu amnestiju svim znanim i neznanim divljim graditeljima u Budvi i Crnoj Gori

Opštine Budva za preduzimanje mjera i opet o svemu obavjestila Kuljaču.

Nakon tri intervencije, Komunalna policija Opštine Budva, je izvjestila Građevinsku inspekciju da su, poslije donošenja rješenja o zabrani, napisali i rješenje o pečačenju objekata na lokaciji Zavala, kao i da su podnijeli prekršajnu prijavu.

I pored svega toga, rad na gradilištu je nastavljen pa je Komunalna policija 27. marta 2008. godine ponovo donijela rješenje o pečačenju, ali nije naredila rušenje bespravno započetih i podignutih objekata.

Sve se zakomplikovalo kada je NVO MANS, 3. aprila 2008. godine, vrhovnom državnom tužiocu Ranki Čarapić, koja je tek bila izabrana na funkciju, dostavio krivičnu prijavu protiv Svetozara Marovića zbog osnovane sumnje da je počinio krivična djela protivzakonitog posredovanja i lažnog predstavljanja, a u namjeri da sebi i povezanim licima obezbijedi korist.

Drugi dio krivične prijave se odnosio na Svetozarovog brata

NA POTEZU: Ranka Čarapić

Dragana Marovića, inače Sekretara za investicije Opštine Budva. Njemu se spočitava da je zbog osnovane sumnje da je kršenjem zakona, propisa i ignorisanjem urgencija resornog Ministarstva, odnosno propuštanjem dužnosti nadzora, omogućio nezakonitu izgradnju niza objekata uključujući i one koje gradi njegova građevinska kompanija *Elmos*, kao i objekte koji se grade na zemljištu njegovog brata Svetozara, "iako je bio svjestan da će usljed toga nastupiti imovinska šteta po budžet Opštine Budva u iznosu nenaplaćenih komunalija za započete i završene objekte".

Treći dio krivične prijave ticao se osnovane sumnje da je ovlašćeni zastupnik i izvršni direktor DOO *Mirax Balkan*, kćerke kompanije DOO *Mirax Group* iz Moskve, Vječeslav Lajbman naložio, odnosno izvršio povredu službenog pečata Komunalne policije SO Budva u namjeri da ostvari korist od nezakonite izgradnje i prodaje turističkog kompleksa *Astra Montenegro* na rtu Zavala.

MANS je, istovremeno, tužilaštvu dostavio i nepotističko-klijentelističku mrežu Marovića sa pojedinim rukovodiocima i

DOGOVAR U KANU: Svetozar Marović i Sergej Polonski

direktorima u toj opštini, koja bi mogla ukazivati na zloupotrebe u vezi sa tim, ali i nekim drugim unosnim poslovima u opštini Budva.

I dok je tužilaštvo još vagalo šta će sa prispjelim vrućim krompirom, od aktera ovog posla počelu su da stižu javne potvrde – priznanja krivičnog djela na koja je ukazivao MANS.

Prvi se oglašio Dragan Marović, sekretar za investicije Opštine Budva. On je na sjednici SO, krajem marta 2008, faktički priznao da je tolerisao divlju gradnju. Mediji su prenijeli njegovu izjavu: "Dobiti rješenje o lokaciji, građevinsku dozvolu, je postupak koji može da traje od 473 dana do 734 dana. Ako u tome tražite krivicu, onda jedan od glavnih krivaca za to sam ja, jer su mnogi projekti krenuli bez građevinske dozvole. ...Oglušavao sam se na pozive Ministarstva da zaustavim gradnju ...Ja lično mislim da neću zaustaviti ni fakultet, ni vrtić, ni bulevar, ni jedan od onih projekata koji ovom gradu nedostaju."

Tužilaštvu ni to nije bilo dovoljno. Više od godina dana nakon Dragana Marovića, o slučaju Zavala oglašila se i Ranka Čarapić. Ona je *Vijestima* kazala "Na kolegijumu smo donijeli odluku da idemo dalje, u pravcu provjera koje bi trebalo, po našem planu, da traju do septembra. Završena provjera do sada je uvijek pokazala da otvara neka nova pitanja na koja mi tražimo odgovore".

Septembar je došao i prošao. Umjesto tužilaštva oglašio se Lajbman. Pošto su svijet obišle vijesti o bankrotu *Mirax-a*, direktor crnogorske ekspoziture ove kompanije je pokušao da uvjeri javnost kako je sa projektom Zavala sve u najboljem redu. To se pokazalo kao netačno. Radovi, i pored protesta onih koji su kupili i platili neke od ponuđenih apartmana, od ljetos stoje. Očito zbog nedostatka novca. Bez naznaka da će uskoro biti nastavljeni. Lajbman je, ipak, potvrdio optužbe da je ambiciozni projekat vrijedan stotine miliona započet kao divlja gradnja: "Smjelo smo počeli. Računali smo, a tako su nam rekli, da sporazum

Sve se zakomplikovalo kada je NVO MANS, 3.aprila 2008. godine, vrhovnom državnom tužiocu Ranki Čarapić, koja je tek bila izabrana na funkciju, dostavio krivičnu prijavu protiv Svetozara Marovića zbog osnovane sumnje da je počinio krivična djela protivzakonitog posredovanja i lažnog predstavljanja, a u namjeri da sebi i povezanim licima obezbijedi korist

između naše dvije zemlje ima veću snagu od zakona, i zato smo počeli. Zbog toga što smo probili zid svojim glavama. Još me boli glava. Izvinjavam se svima što smo kršili zakone", zaključio je Lejbman u razgovoru za *Vijesti* ne navodeći ko im je rekao da mogu nekažnjeno graditi, i koji bi to sporazum trebao biti jači od važećih zakona Crne Gore. Nije valjda u pitanju navodni Kanski sporazum o saradnji koji su, prema tvrdnjama sa *Miraxovog* sajta, početkom 2008. na sajmu nekretnina u ekskluzivnom francuskom ljetovalištu dogovorili Sergej Polonski i "predstavnik Vlade Crne Gore" Svetozar Marović. Koji u to vrijeme nije imao nikakvu državnu funkciju. Ili to, makar, nije bilo poznato crnogorskoj javnosti.

Napokon, prije nekoliko dana se o

slučaju Zavala oglašio i prvoosumnjičeni – Svetozar Marović, lično. Prethodno je zvanično istupio iz kompromitujućeg partnerstva na Zavali i postao potpredsjednik Vlade. Tako je Marović stekao imunitet koji mu, s obzirom na politiku crnogorskog parlamenta da licima sa imunitetom ne uskraćuje tu vrstu pravne zaštite, garantuje nedodirljivost.

"Znam da nijesam ništa uradio suprotno zakonima Crne Gore", kaže Marović u razgovoru za *Vijesti* 18. decembra, navodeći: "Moj pokušaj da, u periodu kada se nijesam bavio državnim poslovima, krenem u privatni posao...nije samo pokazao moje poslovno neiskustvo, nego je i meni i mojoj porodici donio toliko neugodnosti, pritisaka, sumnji, kleveta, koje ne želim nikome. Ali se ne žalim."

Marović je pozvao državno tužilaštvo da ga ne šteti, ali ga je i posavjetovao: "Sve neka ispitaju. I to da li je u tom periodu možda još neko gradio bez dozvole i da li je taj, takođe, bio u poslovnoj, prijateljskoj ili nekoj drugoj vezi sa nekim uticajnim. Da li ima još rođaka, prijatelja, kumova, koju su zaposleni, rade u preduzećima, državnim organima, bave se privatnim poslovima. I jesu li to mreže, i je li to opasnost za Crnu Goru i njene zakone? Ili je to važno samo provjeriti za mene i ljude koji su moji prijatelji u Budvi."

Sad je na Ranki Čarapić da odluči – da li divlja gradnja hotela: *Avala, Splendid, Astorija*... oslobađa odgovornosti aktere projekta na Zavali, ili će odluka u ovom slučaju donijeti kolektivnu amnestiju svim znanim i neznanim divljim graditeljima u Budvi i Crnoj Gori.

Do tada, nije nezanimljivo primijetiti

kako se čovjek koji u Vladi Crne Gore vodi projekat ukidanja poslovnih barijera hvali – vlastitim poslovnim neiskustvom. I prisjetiti se da to nije prvi put da se Svetozar Marović u javnosti predstavlja naivnijim nego što zaista jeste.

Kada je, u oktobru 2007. godine, *Moninvest* po povlašćenim uslovima kupila 2,2 odsto akcija *Prve banke* (platili su ih 127 eura po akciji, u vrijeme dok su na berzi vrijedjele 900) i

u jednom danu zaradila oko tri miliona eura, Marović je objašnjavao kako je – neupućen -za novostvoreno bogatstvo saznao “iz novina”.

U jeku duvanske afere koju je na Balkanu pokrenuo *Nacional*, Marović je bio jedan od rijetkih državnih zvaničnika koji je odbio da komentariše pisanje hrvatskog nedjeljnika pravdajući se time što se on u tom feljtonu pominje “samo u jednoj rečenici”, te da bi podnio ostavku kad bi “sve to bilo tačno”. Na stranu tehnička nepreciznost – nije jedna nego tri rečenice. Suština je mnogo bitnija od forme.

Nacional je u maju 2001. objavio: „Na Subotićevu platnom spisku, prema tim izvorima, nalazi se i predsjednik crnogorskog parlamenta Svetozar Marović, koji je također ljubitelj skupih satova a mjesečna mu je apanaža 100.000 DEM. To mu je nagrada za nemiješanje i prestanak guranja u posao vlastitog pulena **Brane Ćupića** iz Herceg Novog. Doznajemo da je Marović od Subotića dobio i stan u najboljoj četvrti Pariza.” Slične optužbe iznio je u knjizi *Pravila ćutanja* i **Momir Bulatović**, bivši predsjednik Crne Gore i Marovićev kum. Marović je negirao da posjeduje bilo kakve nekretnine u inostranstvu. Predsjednik Savjeta ministara bivše SCG navodno je, prema raznim verzijama, u jednom pariskom privatnom stanu, hotelu ili “u luksuznim prostorijama u poslovnom dijelu” Pariza, prisustvovao potpisivanju ugovora kojim je tadašnja državna zajednica trebalo da za 45 miliona dolara od izraelske firme *Imidzset* kupi dva špijunska satelita koja bi nadgledala Kosovo... U Beogradu se, zbog tog posla, sudi nekadašnjem ministru odbrane SCG **Prvoslavu Daviniću**. Suđenje je zatvoreno za javnost pa se ne zna da li bilo ko pominje nesnalažljivog Budvanina, tadašnjeg predsjednika Savjeta ministara.

Dok čekamo odluku tužilaštva u slučaju Zavala, iz Budve stiže sve više vijesti koje otvaraju mogućnost da se cijela afera okonča tako što će, umjesto odluke pravosudnih organa, tačku na nju staviti svjetska ekonomska kriza. Propast projekta Zavala dao bi čelnicima crnogorskog tužilaštva mogućnost da izvedu pravnu vratolomiju kojom bi zaključili slučaj ne izjašnjavajući se o njegovoj suštini. To bilo dobro i za statistiku.

BORBA PROTIV KORUPCIJE NA CRNOGORSKI NAČIN

SISTEM FUNKCIONIŠE:
 Vesna Medenica,
 predsjednica Vrhovnog
 suda

Statistikom u Evropu

Crna Gora još uvijek čeka prvu osuđujuću pravosnažnu presudu za takozvanu „veliku korupciju”. Dok takvi procesi traju godinama, statističke pokazatelje popravljaju carinici i policajci osuđeni zbog uzimanja mita od 10 ili 50 eura

Zvanična istina glasi: crnogorska vlast se uhvatila u čvrst koštac sa problemom korupcije među državnim službenicima.

Evo i dokaza – Apelacioni sud je, krajem prošle godine, potvrdio presudu kojom je R. Š. zbog primanja mita osuđen na godinu dana zatvora. On je, prema

presudi, kao policajac na Autobuskoj stanici u Podgorici uzeo mito od srpskih državljana J.P. i M.A. kako ih ne bi prijavio zbog toga što su u Crnoj Gori boravili bez prijavljenog boravka: "Od njih je primio po 50 eura da ne bi obavio službene radnje".

Ta presuda nije presedan. Viši sud u Bijelom Polju je, sredinom prošle godine, zbog koruptivnog krivičnog djela – primanja mita – osudio na godinu zatvora N. K. vođu smjene na carinskoj ispostavi Dobrakovo. On je, dokazano je na suđenju, primio mito od deset eura nakon što je u kabini kamiona koji je dolazio iz Srbije pronašao dva pakovanja reklamnih kesica koje nijesu prijavljene carini...

Predsjednica Vrhovnog suda **Vesna Medenica** je sredinom prošle godine saopštila da je, na dan 30. jun 2009. godine, "u radu bilo ukupno 260 krivičnih predmeta iz oblasti korupcije iz ove i ranijih godina". Od toga je, navela je, riješen 201 predmet, donijeta 101 osuđujuća, 86 oslobođajućih i 14 odbijajućih presuda, u slučajevima u kojima su tužioci odustali od krivičnog gonjenja. U 107 predmeta odluka je bila pravosnažna.

I, pošto pravosudni sistem funkcioniše, vladina Uprava za antikorupcijsku inicijativu ove godine će se, najvjerojatnije, transformisati u tehničko tijelo Nacionalne komisije za borbu protiv korupcije koja nadzire kako se 54 državne institucije, kroz implementaciju Akcionog plana, bore protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Još se ne zna da li će Uprava dobiti i ozbiljnija ovlaštenja ili će i dalje njena misija biti dijeljenja brošura, istraživanja javnog mnjenja o korupciji i edukacija građana i državnih funkcionera na temu kako se (p)ostaje korumpiran.

Njihove kolege iz srpske Agencije za borbu protiv korupcije kažu da je prijavljivanje imovine funkcionera "prelomni trenutak za Srbiju". Direktorica **Zorana Marković** je u intervjuu za *Novosti* poručila tamošnjim funkcionerima "da dobro razmisle šta pišu u izveštaju, jer Agencija te podatke neće prihvatiti zdravo za gotovo već će provjeravati sve što je napisano". Takva poruka nikada nije

poslata crnogorskim funkcionerima. Čak ni onima koji su se našli pod istragom ili su optuženi zbog zloupotrebe položaja. Predsjednik Komisije za sprječavanje konflikta interesa **Slobodan Leković** je u više navrata konstatovao kako tijelo kome je na čelu nema namjeru provjeravati istinitost navoda u prijavama državnih funkcionera. Tako je radiju *Slobodna*

Umjesto kazne stigla je nagrada – **Vukotić** je, kao penzioner, imenovan za predstavnika državnog kapitala u bordu direktora *Budvanske rivijere*

Evropa saopštio: "Komisija za utvrđivanje konflikta interesa nema istražiteljsku funkciju. To nije komisija za ispitivanje porijekla imovine."

U međuvremenu, Crna Gora je Evropskoj komisiji uručila odgovore na Upitnik među kojima i one koji se odnose na borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Dokument na koji su resorni ministri stavili potpise proglašen je tajnom. Zato je, makar zvanično, nepoznanica da li su u svojim odgovorima objašnjavali "crnogorski fenomen" prema kome afere u čijem su središtu državni zvaničnici i službenici visokog ranga godinama ne dobijaju sudski epilog, dok se prvobitni iznosi za koje su oštećena državna preduzeća

ili budžet – konstantno tope dok se predmet prebacuje između policije, tužilaštva i suda.

Nezvanično, a tako će ostati dok Vlada sa odgovora iz Upitnika ne skine oznaku državna tajna, **Oli Ren** i njegovi saradnici iz EK neće biti u prilici da analiziraju podugačak spisak osumnjičenih rukovodilaca kompanija sa većinskim državnim kapitalom sa opisom inkriminisanih djela koja su punila naslovne strane ovdašnjih medija.

Zato, iz priče koju Evropljani još uvijek neće čitati, hronološki izdvajamo samo nekoliko najzanimljivijih detalja kao svjedočanstvo na temu: crnogorsko pravosuđe u borbi protiv "velike korupcije".

JUGOPETROL: NVO

Grupa za promjene je krajem 2003. godine državnom tužiocu dostavila krivičnu prijavu protiv **Veselina Vukotića** i **Branka Vujovića**, tereteći ih da su 2001. i 2002. godine, tokom procesa privatizacije kotorskog *Jugopetrola*, mimo tendera dodijelili

milionski posao firmi **Harison Marka Harisona**, i tako prekršili Uredbu o prodaji akcija i imovine putem javnog tendera. Firmi *Harison* je na ime provizije za savjetodavne usluge isplaćeno oko tri miliona eura.

Osnovno tužilaštvo je, po osnovu ove prijave, početkom jula 2005. zatražilo pokretanje istrage protiv Vukotića i Vujovića. U aprilu 2007. Krivično vijeće sudije Osnovnog suda **Maje Zaković** oslobodilo ih je optužbe uz obrazloženje da Vukotić i Vujović nezakonitu odluku nijesu donijeli sami. "Svi članovi koji su prisustvovali 33. sjednici (Savjeta za privatizaciju – prim.a.) učestvovali su u donošenju odluke", saopštila je sudija Zaković.

Viši sud je u martu 2008. potvrdio ovu presudu. Vukotić je danas poslovni partner premijera **Mila Đukanovića** na *Univerzitetu Donja Gorica*, dok je Vujović izabran za ministra ekonomije. I, po pravilu – ni jedan crnogorski zvaničnik, dok je trajala istraga ili suđenje protiv njega nije smijenjen sa funkcije niti su mu suspendovana ovlaštenja čijom je mogućom zloupotrebom dospio na sud.

JUGOIMPORTMONT: Krajem decembra prošle godine sud je oslobodio **Zorana Damjanovića**, direktora *Jugoimportmonta*, preduzeća specijalizovanog za trgovinu oružjem, optužbe da je 6. marta 2006. u Beogradu i Podgorici prekoračio granice službenih ovlašćenja jer je organizovao transport 14 tona oružja koje nije imalo prateću dokumentaciju. Oružje je, inače, u prvim danima istrage transportovano kupcu na Bliskom istoku.

Do oslobađajuće presude je došlo nakon što je Više tužilaštvo odustalo od gonjenja – u nedostatku dokaza, iako je presudom Osnovnog suda u Podgorici od 14. juna 2008. godine Damjanović osuđen na jedinstvenu zatvorsku kaznu u trajanju od godinu i četiri mjeseca zatvora, dok je osuđujuća presuda izrečena i za dvoje njegovih saradnika. "Damjanović je", sa suđenja se izvještavale *Vijesti*, "tvrdio da je sve uradio sa dozvolom predsjednika države i ministra finansija **Filipa Vujanovića** i **Igora Lukšića**". Njegovi advokati su izjavili da je oslobađajuća presuda znak da su u tužilaštvu "svestrano i pravedno ocijenili da nema krivice Damjanovića i ostalih, što ukupno vraća vjeru u tužilaštvo i sudstvo...".

MONTENEGROERLAJNZ: Vijeće Osnovnog suda vratilo je, početkom novembra prošle godine, podgoričkom tužilaštvu optužnicu protiv predsjednika borda državne avio kompanije *Montenegroerlajn* **Zorana Đurišića** i njegovog saradnika, direktora pravne službe **Vladimira Đelevića** i naložilo da se postupak vrati u fazu istrage jer optužnica nije dovoljno potkrijepljena dokazima.

Ne bi to bilo tako čudno da ova istraga ne traje već četiri godine. Uprava policije je krivičnom prijavom od 30. juna 2006. Đurišića i Đelevića teretila da su zloupotrebom službenog položaja oštetili svoju kompaniju za više od 44 miliona eura. Sjutradan, u zahtjevu za sprovođenje istrage tužilac osumnjičene tereti za štetu od 11 miliona. Konačno, u optužnici, rukovodioci *Montenegroerlajna* se terete da su preduzeću

nanijeli štetu od 450 hiljada eura. Da bi jesenas postupak ponovo bio vraćen na početak.

Istraga se, prema jednom tumačenju, odugovlači da bi se zaštitio Đurišić, suprug **Milice Pejjanović-Đurišić**, nekadašnje potpredsjednice vladajućeg DPS-a danas ambasadorke Crne Gore u Parizu. Drugi, jednako uporno, tvrde da proces nije obustavljen, a optužbe odbačene upravo zbog želje da se suzbiju eventualne političke ambicije gospođe Pejjanović-Đurišić.

Odugovlačenje istrage, tako, sprječava i tadašnjeg i sadašnjeg premijera Mila Đukanovića da prokomentariše činjenicu da je za višemilionsku pronevjeru osumnjičen predsjednik borda kompanije u čijem odboru direktora sjede i visoki državni funkcioneri. Vlada će se uzdržati od bilo kojeg komentara dok ne bude završena istraga i odlučeno hoće li biti podignuta optužnica, saopštio je premijer u julu 2006. godine. "Na taj način Vlada želi da stvori najširi manevarski prostor da u Crnoj Gori svaki državni organ autonomno obavlja svoj posao". A "posao" se baš odužio.

VRHOVNI SUD: Ni pljačka kase u Vrhovnom sudu iz 2006. godine još nije pravosnažno okončana.

Pred Osnovnim sudom zatvorska kazna je izrečena blagajnici, pomoćniku direktora Administrativnog ureda i mlađiću koji je do objelodanjivanja skandala predstavljan kao desna ruka tadašnjeg predsjednika suda ali se tokom suđenja branio da je bio zadužen samo za servisiranje telekomunikacionog sistema.

Njih troje su jedini protiv kojih je vođen krivični postupak zbog manjka koji je po papirima tužilaštva tokom 2006. bio oko 300.000 eura. Već nekoliko mjeseci se čeka odluka Višeg suda po žalbama tužilaštva i odbrane na prvostepenu presudu.

Pronevjeru u najvišoj sudskoj instanci objelodanio je tadašnji predsjednik Vrhovnog suda i jedini finansijski

nalogodavac **Ratko Vukotić** podnošenjem krivične prijave u decembru 2006. godine. Vukotić je, svjedočeći na sudu, izjavio da je bio šokiran informacijom da su mu iz sudske blagajne, za koju je jedini imao ovlašćenja, mjesecima nestajale na stotine hiljada eura. Svjedočenje vještaka finansijske struke i pojedinih svjedoka pokazalo je da je manjak mnogostruko veći od zvaničnog, a precizna cifra nije utvrđena do okončanja procesa.

Umjesto kazne stigla je nagrada – Vukotić je, kao penzioner, imenovan za predstavnika državnog kapitala u bordu direktora *Budvanske rivijere*.

POŠTA CRNE GORE:

Krajem 2006. godine policija je podnijela krivičnu prijavu protiv direktora *Pošte Crne Gore*, **Milana Martinovića**. Prijava je podnijeta zbog sumnje da je Martinović zloupotrijebio službeni položaj i oštetio kompaniju za više od deset miliona eura.

U maju 2008. državni tužilac **Ranka Čarapić** odbacila je krivičnu prijavu. Nezadovoljni tom odlukom iz Uprave policije su se oglasili saopštenjem

ISTRAGA SE OTEGLA KAO INTERKONTINENTALNI LET: Zoran Đurišić

NIJE PO ZAKONU ALI JE U DOBROM DRUŠTVU: Veselin Vukotić

u kojem javnost obavještavaju da su istragu vodili i krivičnu prijavu podnijeli u saradnji sa osnovnim državnim tužiocem. "Imajući u vidu stav osnovnog državnog tužioca, posebno u dijelu da u radnjama izvršnog direktora *Poshte* postoje elementi krivičnog djela, Područna jedinica Podgorica je, 14. novembra 2006. godine, protiv njega tom tužiocu podnijela krivičnu prijavu, a početkom decembra iste godine i poseban izvještaj kao dopunu krivične prijave" – kaže se u saopštenju Uprave policije povodom još jedne od crnogorskih afera bez sudskog epiloga.

BESKONAČAN NIZ: U novembru 2009. direktor Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma **Predrag Mitrović** je obavijestio novinare da nema ništa od istrage pokrenute protiv njega krajem 2007. zbog sumnje da je zloupotrijebio ovlaštenja trošeći državni novac.

Zanimljivo je podsjetiti i na taj slučaj. Krajem novembra Mitrović je, u Skupštini Crne Gore, saopštio da Uprava za sprečavanje pranja novca istražuje mogući "link između jednog finansijskog lobija i nosioca nekih javnih ovlaštenja", najavljujući brzo "procesuiranje" tog slučaja.

Nepunih nedjelju dana kasnije, javnost je obaviještena da Odjeljenje Uprave policije za organizovani kriminal, po nalogu specijalnog tužilaštva, provjerava finansijsku dokumentaciju Uprave za sprečavanje pranja novca, zbog navodnih mahinacija direktora i nekoliko njegovih saradnika. Predmet istrage su

putni nalozi i ugovori o djelu preko kojih je navodno pronevjeno 300 hiljada eura. "Vrlo je interesantan i značajan motiv brzog djelovanja tužilaštva, po anonimnoj prijavi", čudili su su u Upravi za sprečavanje pranja novca podsjećajući da "se sve ovo dešava paralelno sa izjavom koju je u Skupštini izrekao direktor Uprave". I tu je priča završena. Ko je koga pretekao i šta je sve zataškano i dalje je tajna.

A niz priča bez epiloga se nastavlja. U januaru prošle godine, nakon revizorskih izvještaja DRI, Uprava

RAZMJENA PRIJETNJI: Predrag Mitrović, direktor Uprave za sprečavanje pranja novca

policije je započela provjere o tome kako su ministarstva odbrane i kulture raspolagala novcem iz državnog bužeta tokom 2007. godine i u dijelu 2008. **Milan Tomić**, pomoćnik direktora Uprave policije, je najavio tada da ni drugi državni organi neće biti pošteđeni. Provjere su "u toku", potvrdila je i Ranka Čarapić.

DE JE ZAPELO: Uprava policije je, u većini pobrojanih slučajeva, saopštenjima naglašavala da su prijave sačinjavane na osnovu redovnih konsultacija sa tadašnjim osnovnim tužiocima u Podgorici i Baru **Veselinom Vučkovićem** i **Zoranom Radovićem**. Uredno su formirani predmeti u policiji i tužilaštvu zatim i u sudovima, osumnjičeni direktori su nakon saslušanja odlazili u svoje kancelarije – vraćajući se redovnim radnim obavezama.

Nekoliko mjeseci na povratak čekala je samo fotelja direktora Uprave za šume **Radoša Šućura**, koji je ponovo u nju zasio nakon mjeseci provedenih u pritvoru prošle godine. Prosec protiv njega, zbog optužbi da je zloupotrijebio službeni položaj, još nije stigao do suđenja.

Jedini direktor koji se, kako sada stoje stvari, neće vraćati u svoju kancelariju je **Miodrag Gvozdenović**, bivši prvi čovjek *Luke Bar* čije suđenje u Višem sudu ulazi u završnicu.

Zato su se promjene desile – na drugoj strani. Da li pukom slučajnošću ili nekom "višom silom", tek u posljednje tri-četiri godine je rasformiran policijsko-tužilački "tim" koji se bavio većinom navedenih slučajeva. Tako je nakon afere *Montenegroerlajn*z tadašnji osnovni tužilac Veselin Vučković, koji je podnio zahtjev za sprovođenje istrage, izabran za zamjenika Vrhovnog državnog tužioca. Prošle godine je Upravu policije, zbog zdravstvenih problema, napustio i rukovodilac Odsjeka za suzbijanje privredni kriminal **Petko Spasojević**.

Stojanka Radović, specijalni tužilac za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala jesenas nije reizabrana na tu funkciju, pored pregršt pohvala i priznanja koja su od šefova stizala za njen rad.

U bogate i moćne, očito je, ne valja sumnjati.

Duvan, droga i korupcija

*BIZNISMENI U
BJEKSTVU: Darko
Šarić i Stanko
Subotić*

Ovdašnja ekonomija mogla bi imati velikih problema kada bi, iz bilo kog razloga, privredne aktivnosti u Crnoj Gori zaustavili svi oni koji su osumnjičeni, optuženi ili osuđeni zbog kriminalnih aktivnosti

I pored zahtjeva i obećanja, Crna Gora još nema zakon o zaplijeni imovine stečene kriminalom. Propale su i inicijative o donošenju propisa kojima bi se ispitalo porijeklo novca domaćih i stranih investitora ili oporezovao ekstra profit stečen legalnim i nelegalnim poslovima iz vremena raznih tranzita i svojinske tranzicije.

Ovi su prijedlozi, po pravilu, odbijani uz obrazloženje da bi njihovo donošenje "uznemirilo investitore" i nanijelo veliku štetu crnogorskoj ekonomiji. Da li je taj

strah utemeljen?

NARKOTICI: Samo nekoliko mjeseci unazad, braća **Darko i Duško Šarić** predstavljali su primjer ovdašnjih "tranzicionih junaka". Maltene ni iz čega, za nekoliko godina, stvorili su bogatstvo o kome su svjedočile brojne nekretnine u rodnom Pljevljima, Bokokotorskom zalivu, Budvi, širom Srbije... Pitati odakle, bilo je neu-mjesno. Taman toliko koliko i podsjećati da se crnogorska javnost sa njihovim imenima po prvi put sreća 2007. godine kada je objelodanjen sadržaj *Plave knjige*

organizovanog kriminala koju je izradila ANB. Tamo se braća Šarić pominju na listi "bezbjednosno interesantnih osoba, porijeklom sa ovog prostora koje su pobjegle u Zapadnu Evropu da bi izbjegli zatvor ili likvidaciju".

Umjesto toga, novinske strane punile su priče o ekskluzivnim lokalima, splavovima, hotelima, planovima o gradnji cementare sa stranim partnerima ili šampionskim ambicijama fudbalskog kluba koji su izdašno finansirali. Sve do pred kraj januara ove godine, kada je stigla

vijest da je nacionalni biro Interpolu u Beogradu raspisao crvenu potjernicu za Darkom Šarićem i **Goranom Sokovićem** zbog sumnje da su organizovali šverc više od dvije tone kokaina iz Latinske Amerike u Evropu, zaplijenjenog u akciji *Balkanski ratnik*.

Tako se još jednom ponovila priča o isprepletenosti vlasti, legalnog i nelegalnog u crnogorskom poslovnom svijetu. I trgovini narkoticima kao onome što spaja i razdvaja legalne i ilegalne biznise.

Što su braća Šarić u Pljevljima, to je **Safet Kalić** u Rožaju. Sirotinjska majka, kažu oni što su mu zahvalni na milosrđu ili radnom mjestu. Jedan od najvećih veleprodavaca heroina na Balkanu tvrde drugi, vjerujući policijskim saopštenjima, makar ona dolazila iz inostranstva. Kalić je, tek, na dobrom putu da dobije sudski ovjerenu potvrdu koja kaže da su saopštenja srpske policije i podaci iz crnogorske *Plave knjige*, najobičnija kleveta. Zvanično, Kalić je sa državom poslovao samo kada je od nje kupio hotel *Turjak*. Nezvanično, mediji su ga dovodili u vezu i sa famoznim benzinskim pumpama na Kuli čiji vlasnici nikada nijesu otkriveni. *Monitor* je već, nepravosnažno, osuđen zbog prenošenja tih informacija. Suđenje dnevnom listu *Vijesti* je u toku.

A svijet je mali. U Podgorici je upravo počelo suđenje grupi koja je, prema optužnici, pripremala ubistvo **Veselina Bujića** barskog biznismena sa policijskim dosijeom. Uhapšeni su u iznajmljenom stanu čiji je vlasnik Safet Kalić. Među njima – i **Jovica Zindović**, bivši zet braće Šarić.

Među rijetkim crnogorskim biznismenima čija je karijera, makar privremeno, pre-

kinuta zbog umiješanosti u šverc narkotika su **Leon Drešaj** i braća **Vjekoslav** i **Jugoslav Lambulić**.

Prvi je vlasnik podgoričke diskoteke *Manija* u kojoj se često – uz "opasne momke" i "kontroverzne biznismene" – provodio i politički krem predvođen premijerom **Milom Đukanovićem**. Zbog šverca heroina osuđen je na šest godina zatvora. Braća Lambulić, vlasnici *Fil ruža*, ekskluzivnog lokala u kome su vrijeme kratili i mnogobrojni crnogorski ministri su, prema optužnici crnogorskog tužilaštva, pralovac zarađen švercom narkotika. Kada je ta optužnica pala oni su osuđeni za neovlašćeno organizovanje igara na sreću. Kao kuriozitet će ostati zapamćeno da se na popisu njihove imovine, između

ostalog, našao i stan koji je prodao **Ratko Vukotić** – bivši predsjednik Vrhovnog suda.

DUVAN: A međunarodne sankcije uvedene tadašnjoj SRJ su u Crnu Goru donijele nove *poslovne partnere* iz Italije. O dugogodišnjoj saradnji sa čuvenim svjetskim brendovima, mafijaškim organizacijama *Camorra* i *Sveta ujedinjena kruna* - napisane su hiljade i hiljade stranica i članaka. Kao i o njihovim „ovlašćenim zastupnicima“ u Crnoj Gori –

Franku da la Toreu, Paolu Savinu, Geraru Coumu... Zato, za ovu priliku samo jedno kratko podsjećanje na to vrijeme.

„Znam da nije danas popularno ili razumno reći, ali ja ne želim

da krijem da sam najodgovorniji, po meni najzaslužniji, što je šverc cigareta dobio

U Italiji je, sredinom mjeseca, ponovo odložen početak sudskog procesa u kome će se odlučivati da li će biti suđeno osumnjičenima za šverc duvana između Crne Gore i Italije. Na tom popisu se, uz sadašnje i nekadašnje vladine funkcionere (Dušanka Jeknić i Miroslav Ivanišević), nalaze i trojica bogatih i uticajnih crnogorskih biznismena

podršku i zaštitu Crne Gore“, piše **Momir Bulatović** u svojoj knjizi *Pravila čutanja*: „Odlučili smo da državni budžet punimo na račun sredstava koja pripadaju budžetima onih država koje su donele odluku da nam uvedu sankcije. U donošenju te državne i političke odluke ne samo da sam učestvovao, već sam na nju presudno uticao“.

Valjda je to bio motiv Bulatoviću da, pred sami kraj predsjedničkog mandata, pomiluje svog kuma **Miodraga Daku Davidovića**, osumnjičenog za šverc cigareta i utaju poreza vrijednog 10 miliona maraka. Bivši

policajac i ministar u vladi tzv. SAO Hercegovina danas je jedan od najimućnijih i najuticajnijih Nikšićana. Ne računajući one sa političkom funkcijom. Nekadašnji zakupac *Željezare* u Nikšiću nedavno je ponovo pozivan u pomoć, ne bi li obezbjedio egzistenciju radnicima kompanije koja tone sve dublje. Iz privatizacije u privatizaciju.

Zvanično, tačku na " aferu Davidović " stavio je premijer Đukanović 2004. godine u intervjuu agenciji *Beta*. Citat prenosimo sa sajta Biroa za odnose sa javnošću Vlade Crne Gore: Kometarišući primjer nikšićkog biznismena Miodraga Davidovića, koji je svojevremeno bio optužen za milionsku utaju poreza i oslobođen od odgovornosti, a koji je nedavno založio svoju imovinu spašavajući *Željezaru*, Đukanović je kazao da " je taj slučaj regularno okončan po pravilima pravnog sistema Crne Gore. Naša javnost je kritikovala tadašnjeg predsjednika Crne Gore Momira Bulatovića, zbog akta pomilovanja ali treba reći da je on na to imao ustavno pravo i posebno da zbog toga danas ne treba dovoditi u pitanje kredibilitet Davidovića kao poslovnog partnera ".

A Bulatovićovo priznanje o organizaciji prekojadranskog švercerskog lanca ostalo je bez odjeka. Slavu su, a neki poput **Ratka Kneževića** tvrde i dobar dio

AMNESTIRANI
 DOBROTVOR IZ
 NIKŠIĆA: Miodrag
 Davidović

NA DUVANSKOM PUTU: Veselin Barović i Andrija Drašković

novca, prigrabili drugi. U Italiji je, sredinom mjeseca, ponovo odložen početak sudskog procesa u kome će se odlučivati da li će biti suđeno osumnjičenima za šverc duvana između Crne Gore i Italije. Na tom popisu se, uz sadašnje i neka-dašnje vladine funkcionere (**Dužanka Jeknić** i **Miroslav Ivanišević**), nalaze i trojica bogatih i uticajnih crnogorskih biznismena: **Branislav Mićunović**, **Veselin Barović** i **Branko Vujošević**. A tu su i "srpske kolege" **Andrija Drašković** i **Stanko Subotić Cane**.

O razmjerama stečene moći svjedoči primjer Veselina Barovića. On je lično ili preko brojnih firmi i privatizacionog *Euro fonda*, koje je kontrolisao kao većinski vlasnik ili suvlasnik, stekao vlasništvo nad državnim kompanijama: *HTP Fjord*, *HTP Mimoza*, ulcinjska *Solana Bajo Sekulić*, *Bjelasica Rada*, *Hotel Grand* na Cetinju, *Izbor* iz Bara... A tu su i nebrojeni placevi, nekretnine, akcije, od države dobijena licenca operatera kablovske televizije...

Slikovit je i primjer Stanka Subotića, uz **Olega Deripasku**, omiljenog inostranog poslovnog partnera crnogorske Vlade u državnim i privatnim poslovima. Počelo je tranzitom duvana i sa 100 dolara koje je Subotić, prema sopstvenom priznanju, jednom prilikom pozajmio premijeru (što je ovaj kasnije, ponovo tvrdi Subotić, uredno vratio). Vlada je potom, skupa sa Subotićem, novcem od "tranzita duvana" kupila svoj prvi avion (u vrijeme premijer-

skog mandata **Filipa Vujanovića**). Subotić je, nakon toga, u Budvi zauzeo mjesto **Nenada Đorđevića** (jednog od osnivača i finansijera JUL-a **Mirjane Marković**) kupivši od njega *Admiral*, prvi crnogorski

hotel sa pet zvjezdica i veći dio ostrva Sveti Nikola. Maštalo se tu o spajanju ovog ostrva sa kopnom, slavila međunarodna turistička nagrada koji je dobio Subotićev hotel na Svetom Stefanu *Vila Montenegro*, poništavali se državni tenderi kako podgorički *Duvankomerc* i njegovu distributivnu mrežu ne bi kupio hrvatski biznismen **Ivica Todorčić**, nego Stanko Subotić (koji je naknadno odustao od te kupovine pa je u firmi nedavno uveden stečaj). Onda je došla kriza. Prvo pravna - iz Beograda gdje se Subotić našao na potjernici zbog učešća u švercu cigaretama kojim je uz, "neprijateljske", oštećen i budžet Republike Srbije. A potom i finansijska.

Đukanovićeve *Prva banka* je, gotovo godinu dana, pokušavala da proda Subotićev dio ostrva Sveti Nikola i tako namiri dospelja potraživanja. Subotić je, objavio je nedavno *Dan*, ipak povratio pravo da raspolaže svojom imovinom nakon što je

na račun banke uplatio 15 miliona eura. Sada rizikuje da mu i ta imovina bude zamrznuta, kao nezakonito stečena, po osnovu potraživanja vlasti iz Beograda. *Vila Montenegro* već je imala status "pri-

vremeno oduzete" da bi crnogorsko Ministarstvo finansija poništilo rješenje Uprave za nekretnine. Čeka se nova odluka.

Priča o duvanđijama bila bi nepotpuna bez **Miroslava Miškovića** - vlasnika konzorcijuma *Delta* - koga srpske vlasti sumnjiče za učešće

u švercu cigarete u grupi koji je okupio **Marko Milošević**. Mišković danas u Crnoj Gori stiže kroz lanac marketa *Maksi*, tržišta centra *Delta*, suvlasnički udio u *M-telu* (operater fiksne i mobilne telefonije nedavno prodat *Telekomu* Republike Srpske) dok se priprema da u Bokokotorskom zalivu gradi turistički kompleks.

PRANJE PARA I OSTALE SITNICE:

U međuvremenu, kolaju priče o novim biznisima. Umrežavaju se novi i stari igrači. Ratko Knežević je obznanio, a **Nebojša Medojević** medijima potvrdio da je Kneževiću dostavio informacije o tome da je Stanko Subotić prao novac

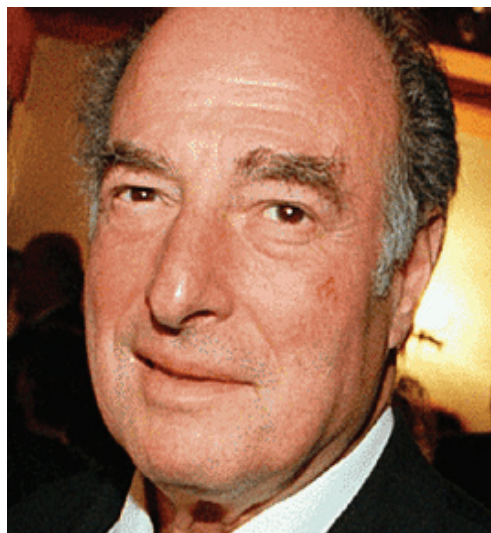
za braću Šarić.

Subotičeve finansijske nevolje povezivane su, istina bez valjanih dokaza, i sa **Taskinom Šinavatrom**, bivšim tajlandskim premijerom za kojim je u toj zemlji raspisana potjernica zbog korupcije i preliivanja novca iz državnih u porodičnu kasu. Uglavnom, dok ga potražuje Interpol, Šinavatra putuje sa crnogorskim pasošem, koji mu je - ne zna se kako i zašto - izdat po posebnoj proceduri, kao osobi koja je posebno zadužila Crnu Goru. Čime - znaju samo ljudi iz vrha vlasti.

Prošla godina je, uz ostalo, potvrdila specifične poslovne veze Crne Gore i Italije. Susret Mila Đukanovića i **Silvija Berlusconi** ostaće upamćen kao rijedak primjer da se na istom mjestu, u isto vrijeme, nađu dva premijera koji su zaštitu od sudskih procesa u istoj zemlji (Italiji) dobili samo zahvaljujući imunitetu. Premijeri su, špekulisali su njihovi oponenti, tada dogovorili aranžman po kome će upravljanje crnogorskom *Elektroprivredom* preuzeti italijanska A2A. Čudi li koga - i tom kompanijom upravljaju ljudi koji su bili ili još uvijek jesu pod istragom italijanskog pravosuđa.

Na to se može gledati i kao na nastavak politike izbora strateških partnera za upravljanje i privatizaciju najvećih crnogorskih kompanija. Zahvaljujući *Kombinatu aluminijuma* upoznali smo **Marka Riča** (*Glenkor*), aktera „najveće utaje poreza u istoriji SAD“ i Olega Deripasku - čovjeka koga su zbog poslovnih prevara tužili nekadašnji partneri, a u Španiji je upravo aktuelna istraga u kojoj s Deripaska dovodi u vezu sa pranjem novca za rusku mafiju od 2001. do 2004. godine.

U aktuelnoj privatizaciji dijela *Luke Bar* kao jedan od najozbiljnijih kandidata slovi srpski privatno-državni konzorcijum koji formalno predvodi

POTVRDILI MEĐUNARODNU REPUTACIJU: Mark Rič i Oleg Deripaska

Kole Kostić, „srpski kralj šećera“ i glavni akter međunarodne „šećerne afere“ koja je prije osam godina tresla Srbiju i Crnu Goru. Kostić je, prethodno, odustao od kupovine *Instituta Simo Milošević* u Igalu u kojoj mu je partner trebao biti **Filip Zepter**.

Globalna ekonomska kriza je, makar privremeno, odložila ulazak na velika vrata još jednog međunarodnog investitora od pe-

digrea. Američka TV mreža ABC *Njuz* emitovala je prošle godina video snimak

na kome član vladarske porodice Ujedinjenih Arapskih Emirata, šejk **Isa bin Zajed al-Nahijan**, muči čovjeka šibajući ga električnim šipkama i drvenim daskama u koje su zakucani ekseri. A Nahijani su, dugo, slovili kao glavni kandidati za dugoročni zakup ulcinjske Velike plaže i kupovinu paketa akcija *Prve banke*. A nedostatak novca mogao bi omesti još jedan već ugovoren posao, gradnju autoputa Bar-Boljare. Problem je u novcu koji treba da obezbijedi koncesionar. Nepisani uslov - da je makar jedan član konzorcijuma pod istragom - već je ispunjen.

Ipak, i bez šejka, „konstruktora“ i drugih, kojima se kao jedini grijeh može spočitati divlja gradnja ekskluzivnih hotela, nejasno porijeklo kapitala ili utaja poreza, može se zaključiti da bi ovdašnja ekonomija imala velike probleme kada bi, iz bilo kog razloga, privredne aktivnosti u Crnoj Gori zaustavili svi oni koji su osumnjičeni, optuženi ili osuđeni zbog kriminalnih aktivnosti. Činjenice pokazuju da „lica sa potjernica“ imaju ogroman ekonomski uticaj. Sa druge strane, kada bi država, makar privremeno, oduzela svu sumnjivo stečenu imovinu u vlasništvu lica sa Interpolovih potjernica, bila bi to nacionalizacija nalik onoj sprovedenoj u Jugoslaviji nakon Drugog svjetskog rata. Samo jedno nije sporno - takvom stanju kumovala je vlast.

ČIME NAS JE ZADUŽIO: Taskin Šinavatra

ZNAMO LI ŠTA JEDEMO

Novac ili zdravlje

Stara poslovice, prihvaćena širom svijeta, kaže da smo - ono što jedemo. Izreka dobija na značaju kada se zna da živimo u vremenima kada se, uz već poznate, registruje sve više po ljude opasnih bolesti sa „životinjskim“ prefiksom u nazivu. Od kravljeg ludila, preko ptičijeg do aktuelnog svinjskog gripa - H1N1.

„Nije svijet tek tako prihvatio termin bezbjednost hrane. Do skoro se govorilo o higijenskoj i zdravstvenoj ispravnosti. Evropa je davno spoznala velike rizike od prenosa bolesti preko hrane – slučajnog ili onog koji bi mogao biti namjerno

izazvan, pa do raznih eksperimenata koji bi se mogli provoditi preko hrane. I otud taj bezbjednosni pristup pitanju kontrole hrane“, upozorava **Mirjana Drašković** dugogodišnji veterinarski inspektor koja se već mjesecima bori protiv odluke šefova da joj, zbog „dugog jezika“, daju otkaz iako je bila jedini specijalista za bezbjednost hrane u državnoj upravi.

U najkraćem, Mirjana Drašković već godinama odbija da žmuri i šuti pred nepravilnostima koje, tvrdi, pojedincima donose veliki profit na račun rizika kome izlažu građane Crne Gore. Na njena upozorenja ostali su nijemi nadležni u

Pošto su nadležni iz Veterinarske uprave i Ministarstva poljoprivrede ostali gluvi na njena upozorenja o nezakonitom uvozu i tretmanu hrane životinjskog porijekla, Mirjana Drašković se obratila Upravi policije i tužilaštvu. Nema odgovora na njene dopise i krivične prijave. Možda je nekome bilo dosadno da čita. A možda je Draškoviće
osuđena na zid šutnje pošto je izabrala isuviše moćne „mete“

Veterinarskoj upravi i Ministarstvu poljoprivrede, kao i Upravi policije, Vrhovni državni tužilac. „Kod nas oni koji su odgovorni za pitanja bezbjednosti hrane koju jedemo jedno rade, drugo pričaju, treće misle - i pune džepove. To je suština“, kaže Draškoviće.

Od mnoštva primjera kojim Mirjana Drašković ilustruje svoj tvrdnje izdvajamo dva, karakteristična i po tome što su o njima upoznati i poli-

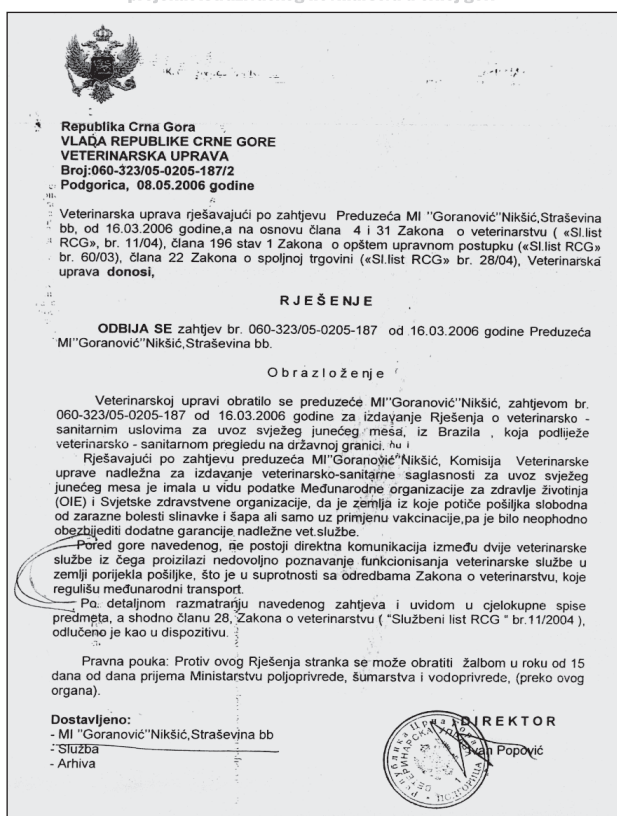
cija i tužilaštvo. Šta su, i da li su bilo šta preduzeli tim povodom – nema informacija.

U decembru 2007. veterinarski inspektor kod privatnih vlasnika iz opštine Podgorica pronalazi tri krave oboljele od leukoze. One su odmah, radi sprječavanja daljeg širenja bolesti, upućene na klanje, dok je njihovim vlasnicima sljedovala državna naknada za pretrpljenu štetu. Nakon klanja, meso i organi bolesnih krava su proglašeni za neupotrebljive i dat je nalog da se meso uništi tako što će se zakopati na deponiji.

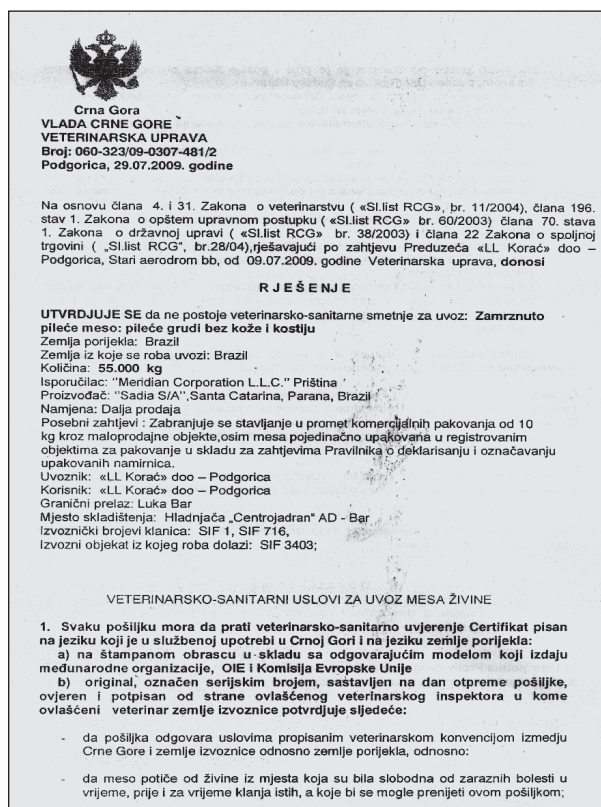
„Procjenu na liniji klanja radio je ovlašćeni inspektor – pregledač mesa (**Husak Gabor** iz privatne veterinarske ambulante Podgorica) u mom prisustvu i zajedno smo vršili procjenu. Procjena je bila da se sve mora uništiti i to je konstatovano zapisnički tog dana na klanici. Dala sam nalog kolegi ovlašćenom inspektoru da se to meso neškodljivo ukloni zatrpavanjem na deponiji i da mi se da potvrda o tome“, stoji u dopisu ovjerenom pečatom Veterinarske uprave koji je inspektorka Drašković uputila direktoru Uprave policije **Veselinu Veljoviću**, obavještavajući ga da je neupotrebljivo zaraženo meso umjesto na deponiji završilo u hladnjači.

„Saznala sam da je neko drugi dao nalog da to ide u hladnjaču **Veletexa** na Cijevni. Tamo sam 13. decembra izvršila kontrolu i našla da je u jednoj velikoj komori za zamrzavanje mesa uskladišteno ispravno svinjeće i juneće meso sa neupotrebljivim mesom od leukoznih krava“, navodi se u dopisu koji je, naknadno, dopunjen i saznanjem da vlasnici hladnjače na Cijevni nijesu obaviješteni o tome da skladište zaraženo meso: „Zanimljivo je da je ovlašćeni veterinar Gabor dao uput za skladištenje u **Veletex** bez naznake da je to meso za uništenje, a u mom prisustvu je vršio procjenu i ocijenio da je neupotrebljivo. To je bitno zbog činjenice da se ne čuva ispravno meso i ono što je za uništenje u istoj komori, a posebno da se za meso koje se uništava ne plaća čuvanje u hladnjači. Firma **Veletex** prevarena je od veterinarske službe.“

Uz sumnje da bi zaraženo meso moglo biti prerađeno i stavljeno u promet, Veterinarski inspektor objašnjava direktoru Uprave policije da bi, „po pravilu, sada trebalo uništiti svo ono meso koje je na gomili, komoru

Faksimil odluke kojom se Mesnoj industriji Goranović zabranjuje uvoz mesa iz Brazila

Faksimil odluke kojom se LL Korać odobrava uvoz pilećine iz Brazila

isprazniti, razlediti, očistiti, oprati, dezinfikovati i to o trošku eksperata koji su dali nalog za ovakvo postupanje“. Dopis završava molbom da je Uprava policije nakon izvršene kontrole „makar u kratkim crtama“, izvesti o tome šta su ustanovili i preduzeli. Odgovora nema.

Umjesto toga Drašković saznaje da je leukozno meso iz hladnjače, nakon njene inspekcije, ipak završilo na deponiji. Tako je, makar, izvještavaju nadležni uz obavještenje da je taj posao izvršio veterinarski inspektor **Aleksandar Stamatović** iako je, po izjavi glavnog veterinarskog inspektora, on u to vrijeme bio na odmoru. „Sad se pitam kako ću ja završiti započete postupke“, piše Mirjana Drašković Veselinu Veljoviću uz konstataciju: „Mislim da u ovom djelu ima zloupotreba službenog položaja, ugrožavanja zdravlja ljudi i sticanja materijalne koristi...“.

Ali, priča o leukoznom mesu koje se u decembru 2007. godine šetallo između klanice, hladnjače i deponije nije presedan. Zapravo, Mirjana Drašković tvrdi da je to samo nastavak prakse započete tri godine ranije, nakon velike epidemije leukoze u opštini Ulcinj.

Ovo je, kaže ona, isti slučaj, odnosno isti način rada zbog koga sam već optužila ministra **Simovića** kada je krajem 2004. godine namjerno dozvoljeno širenje leukoze u Ulcinju, a nakon toga dio leukoznog mesa poslat u Srbiju na prerađu, a ostalo ovdje „uništeno“. U međuvremenu je za čuvanje zaraženog mesa vlasnicima hladnjača plaćeno 10 hiljada eura ili više.

„Ovim postupcima se direktno i svjesno ugrožava zdravlje ljudi, a u cilju nezakonitog sticanja materijalne koristi“, tvrdi Mirjana Drašković u krivičnoj prijavi koju je, u junu prošle godine - Vrhovnom državnim tužiocu, odjeljenju za suzbijanje organizovanog kriminala - podnijela protiv ministra Milutina Simovića, direktora veterinarske uprave

Ivana Popovića i glavnog veterinarskog inspektora **Biljane Blečić** zbog „zloupotrebe službenog položaja sa elementima organizovanog kriminala“. Drašković im spočitava da su od sredine 2004. godine sistematično zloupotrebljavali službeni položaj i urušavali sve norme u oblasti veterinarstva, što je imalo za posljedicu „permanentno slabljenje primjene zakonskih normi u ovoj oblasti i stvaranje prostora za bezakonje...“.

A to je bezakonje, tvrdi sagovornica *podlupom.info* najvidljivije kada je u pitanju uvoz pilećeg, goveđeg i svinjskog mesa iz Brazila.

Pod lupom je u posjedu faksimila rješenja kojim je Veterinarska uprava, u maju 2006. godine, odbila zahtjev Mesne industrije *Goranović* za uvoz svježeg svinjskog mesa iz Brazila. U obrazloženju odluke koju je potpisao direktor VU Ivan Popović, uz konstataciju o „prisustvu zarazne bolesti klasične kuge svinje u toj zemlji,“, stoji i sljedeće: „Ne postoji direktna komunikacija između dvije veterinarske službe iz čega proizilazi nedovoljno poznavanje funkcionisanja veterinarske službe u zemlji porijekla pošiljke, što je u suprotnosti sa odredbama Zakona o veterinarstvu koje regulišu međunarodni transport“.

Odluku da se meso iz Brazila ne uvozi usljed „ne postojanja direktne komunikacije dvije veterinarske službe“, ustvrdio je i ministar Milutin Simović kada je, krajem 2007. godine, u Skupštini Crne Gore izjavio da se iz Brazila uvozi samo pilećina. Draškovićka, ipak, tvrdi da je već tada poslanicima pokazala dva rješenja o uvozu za svinjsko i goveđe meso „koja, doduše, nisu bila potpisana ali je uvoz obavljen“.

Konačno se u toku disciplinskog postupka pokrenutog protiv mene, tvrdi inspektorica Drašković, otkrilo da je ministar Simović potpisivao rješenja za uvoz iz Brazila od oktobra 2003. godine (na primjer rješenje o uvozu iz Brazila za firmu *Martex* Cetinje od 14.10.2003.god).

KAZNA ZA REVNOST: Mirjana Drašković

IZ BRAZILA 500 TONA

Prema podacima koje je prikupio *podlupom.info* od sredine 2008. godine do sredine avgusta prošle godine ovdašnjim dobavljačima su izdate dozvole za uvoz skoro 500 tona pilećeg mesa iz Brazila.

- rješenje za uvoz 50 tona pilećeg mesa iz Brazila za LL *Korać* Podgorica od 21.08.2008.

- rješenje za uvoz 60 tona pilećeg mesa iz Brazila za LL *Korać* Podgorica od 02.12.2008.

- rješenje za uvoz 50,41 tona pilećeg mesa iz Brazila za *Bonesa Bar*, od 24.04.2009.

- rješenje za uvoz 110t pilećeg mesa iz Brazila za LL *Korać* Podgorica od 18.05.2009.

- rješenje za uvoz 55t pilećeg mesa iz Brazila za LL *Korać* Podgorica od 18.06.2009.

- rješenje za uvoz 55t pilećeg mesa iz Brazila za LL *Korać* Podgorica od 29.07.2009.

- rješenje za uvoz 55t pilećeg mesa iz Brazila za LL *Korać* Podgorica od 19.08.2009.

Uz domaću proizvodnju, te uvoz iz Srbije, Hrvatske, BiH nameće se pitanje – gdje je završilo svo to meso.

Ona je takođe podsjetila na dugogodišnje sumnje da se svinjsko meso iz Brazila, zbog propisa koji onemogućavaju direktan uvoz, nabavljalo tako što su se u bescarinskoj zoni *Luke Bar* nelegalno otvarali kontejneri sa mesom koje je navodno bilo u tranzitu ka Albaniji. „Iz brazilskih kontejnera u kojima je bilo pileće, svinjsko, goveđe meso pozajmljivalo se po nekoliko tona mesa i to je uhvaćeno

i dokazano zajedno sa carinskom ekipom za antikrijumčarenje“, tvrdi Drašković.

A direktor VU Ivan Popović je u julu izjavio da se brazilsko pileće i goveđe meso „uvozi u Crnu Goru u poslednjih deset godina i uvoziće se“. Ko je obmanuo javnost ministar poljoprivrede ili direktor Veterinarske uprave?

Popović je izjavu o uvozu mesa iz Brazila dao u jeku afere oko uvoza pilećeg mesa, u ljeto prošle godine. Nakon pojave gripa H1N1 u Meksiku, i

sumnji da bi se on mogao prenositi i širiti i preko domaćih životinja, iz Veterinarske uprave je krajem aprila saopšteno: „pošto je prema izjavi meksičkih zvaničnika i SZO u pitanju mutacija virusa i putevi prenošenja nijesu sa sigurnošću utvrđeni ... do daljnjeg će se suspendovati saglasnosti za uvoz svih vrsta roba životinjskog porijekla iz Južne i Sjeverne Amerike kao i zemalja u kojima je ovo oboljenje registrovano“. Bilo je to vrijeme kada je, prema odluci Svjetske zdravstvene organizacije na snazi bio peti stepen opasnosti od novog gripa.

Prema podacima SZO novi grip H1N1 registrovan je u Brazilu i Argentini 8. maja 2009. godine.

Uskoro je stepen opasnosti podignut na šesti nivo (registrovan prenos bolesti sa ljudi na životinje), a već 27. avgusta, prema podacima SZO u Brazilu je registrovano najviše umrlih od novog gripa – 557 osoba, više nego i u SAD i Meksiku.

Ipak, VU odlučuje da negira vlastitu odluku i firmi LL *Korać* doo dozvoljavaju uvoz 55 tona pilećeg filea. Za odluku uprave da promijeni zvaničan stav i dozvoli uvoz mesa iz Juže Amerike inspektori VU, konkretno Mirjana Drašković, saznali su tako što su kontrolom u podgoričkim mesarama (radnje istog vlasnika u zgradi preko puta *Maksima* i u zgradi *Metalke*) pronašli odmrznute, navodno domaće svježe pileće filete.

„Na staklenoj vitrini sa strane lijepili su stare deklaracije *Agroživa* ili domaćih proizvođača *Franca* i slični, i tako odmr-

znuti pileći file prodavali kao domaći. Čak su i meni, u kontroli, to saopštili kada sam pitala ko je proizvođač pilećeg filea izloženog u bijeloj plastičnoj providnoj čini ali bez deklaracije“, navodi Draškovićeva u novoj krivičnoj prijavi Vrhovnom državnom tužiocu. Nju je, krajem avgusta prošle godine podnijela protiv direktora, glavnog veterinarskog inspektora i pravnog savjetnika direktora VU Ivana Popovića, Biljane Blečić i **Dijane Čavić**. „Kada sam otvorila skladište ispod banka i našla prazne kese od originalnog pakovanja brazilske pilettine, priznali su da je odmrzavaju i prodaju na način kako je prodaju, a u sudoperi u predprostoru u fazi odmrzavanja – potopljeno u sudoperu napunjenu vodom bilo je još jedno takvo originalno pakovanje. Na taj način kupac je svjesno varan i dovođen u zabludu. Takva hrana je nebezbedna za ljudsku potrošnju.“

Mirjana Drašković zaključuje da su u ovom poslu firmi LL Korać direktno i nesebično pomagali logističari iz VU kao saizvršiocu u činjenju krivičnog djela obmanjivanjem kupaca i inspektora iz člana 285 KZ Crne Gore, „a pošto su isti u obavezi da sprovedu propise a ne da ih krše, specijalnom tužiocu sam podnijela prijavu i dostavila svu dokumentaciju vezanu za tu kontrolu“.

U prvi mah, iz LL Korać su tvrdili da je zatečena pilettina ostatak od uvoza izvršenog u ljeto 2008. godine, po osnovu rješenja izdatog 31. jula 2008. godine koja je važila do 31. oktobra iste godine. Inspektor je te tvrdnje osporio činjenicom da je na pakovanju uvezenog pilećeg mesa kao datum pakovanja označen 21. oktobar 2008. godine, što bi značilo da je meso uvezeno prije nego što je proizvedeno. Ujedno, Draškovićeva je došla u posjed originalne ambalaže istog proizvoda na kome su dva različita roka trajanja - na jednom pakovanjima piše da je rok trajanja godinu, a na drugima dvije godine. Ni to nije uzbunilo nadležne.

Tek tada se saznalo da je LL Korać dobila novu dozvolu za uvoz pilećih filea (55 tona). U tom novom rješenju direktor Popović je dozvolio uvoz većih komercijalnih pakovanja od 10 kilograma, a istovremeno, bez ikakvog zakonskog osnova, zabranio da se ta originalna pakovanja stavljaju u promet, nego je naloženo da se prepakuju. „Po mom mišljenju ovo je urađeno da se po-

trošači dovedu u zabludu i da se pomogne uvozniku da prepakovanjem prikrije zemlju porijekla za uvezeno meso“, navodi Draškovićeva u prijavi napominjući da ona, njeni prijatelji ni porodica nikada u prodavnicama nijesu sreli pileće meso sa deklaracijom koja otkriva da je proizvedeno u Brazilu. Da li je takve deklaracije vidio neko od naših čitalaca?

A po svoj prilici, imao je i kad i gdje (vidi antrfile).

Iz VU su na kritike odgovorili saopštenjem: „Ograđujemo se apsolutno od svih navoda koje javnosti iznosi inspektorka Drašković i u najmanju ruku ih smatramo neprimjerenim državnim službeniku i preduzećemo sve zakonom predviđene mjere da spriječimo dalje neistinito i iskonstruisano obraćanje Mirjane Drašković u svojstvu inspektora u našem državnom organu“. Uskoro je disciplinska komisija VU donijela odluku o prekidu radnog odnosa Mirjani Drašković. Komisija za žalbe Vlade Crne Gore je poništila tu odluku tražeći da se postupak ponovi.

A brazilske pilettine i dalje nema u prodaji. Sve je, po pravilu, „domaće“, „bezbedno“ i „ekološko“. Ne oglašavaju se ni nadležni iz policije i tužilaštva. Možda su ih primirila saopštenja zvaničnika Ministarstva poljoprivrede po kojima su svi prehrambeni proizvodi na crnogorskom tržištu „bezbedni i visokokvalitetni“.

Ipak, nedavni slučaj krompira obogaćenog teškim metalom kadmijumom poziva na oprez. Krompir je, podsjetimo, prošlog ljeta prošao sve ovdašnje propisane kontrole da bi bio izvezen u Srbiju, gdje je otkriveno da on nije upotrebljiv za ljudsku ishranu. Do danas je ostala nepoznanica – gdje je proizveden, zašto je bio neispravan i ko je preskočio svoj dio posla kako bi nepravilnosti bile otkrivene na licu mjesta. Dok su nas zvaničnici uvjeravali kako je sve u najboljem redu, predsjednik Udruženja proizvođača biljaka u plastenicima **Ratko Vujošević** im je spočitao nedostatak bilo kakve kontrole: „Naše proizvode niko ne kontroliše. Ja vam garantujem da ja

mogu danas da prskam preparatom, a da ga poslijepodne uberem i odnesem na kamionsku pijacu i da ga tamo prodajem. Niko to meni ne kontroliše.“

Dakle, šta jedemo? Istinit odgovor na ovo pitanje pokazao bi nam, ako je vjerovati starim izrekama, kakvi smo. Ili nam to govori činjenica da, zapravo, ne znamo šta jedemo. A neko od tog neznanja dobro zarađuje.

IMA ILI NEMA UVOZA MESA: Ministar Milutin Simović

Portal **www.podlupom.info** objavljuje priče, koje se odnose na probleme korupcije i organizovanog kriminala, nastale u saradnji NVO MANS sa novinarima *Vijesti*, *Dana* i *Monitora*. Autori: Mila Radulović, Dragana Babović, Zoran Radulović. Ovaj projekat je podržan od strane USAID/ORT-a.